

ΔΙΑΓΩΝΙΣΜΑ
ΑΡΧΑΙΑ – ΑΝΘΡΩΠΙΣΤΙΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ
Β΄ ΤΑΞΗΣ

Εισηγήτριες: Αβραμοπούλου Δήμητρα, Φλώρου Γωγώ

Ημερομηνία: 26/10/2025

Α. ΔΙΔΑΓΜΕΝΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

ΛΥΣΙΟΥ, Ὑπέρ Μαντιθέου, 1-3

- 1 Εἰ μὴ συνήδη, ὧ βουλή, τοῖς κατηγοροῖς βουλομένοις ἐκ παντὸς τρόπου κακῶς ἐμὲ ποιεῖν, πολλὴν ἂν αὐτοῖς χάριν εἶχον ταύτης τῆς κατηγορίας· ἡγοῦμαι γὰρ τοῖς ἀδίκως διαβεβλημένοις τούτους εἶναι μεγίστων ἀγαθῶν αἰτίους, οἵτινες ἂν αὐτοὺς ἀναγκάζωσιν εἰς ἔλεγχον τῶν αὐτοῖς βεβιωμένων καταστῆναι.
- 2 ἐγὼ γὰρ οὕτω σφόδρα ἐμαυτῷ πιστεύω, ὥστ' ἐλπίζω καὶ εἴ τις πρὸς με τυγχάνει ἀηδῶς [ἢ κακῶς] διακείμενος, ἐπειδὴν ἐμοῦ λέγοντος ἀκούσῃ περὶ τῶν πεπραγμένων, μεταμελήσειν αὐτῷ καὶ πολὺ βελτίω με εἰς τὸν λοιπὸν χρόνον ἡγήσεσθαι.
- 3 ἀξιῶ δέ, ὧ βουλή, ἐάν μὲν τοῦτο μόνον ὑμῖν ἐπιδείξω, ὥς εὖνους εἰμὶ τοῖς καθεστηκόσι πράγμασι καὶ ὥς ἠνάγκασμαι τῶν αὐτῶν κινδύνων μετέχειν ὑμῖν, μηδὲν πῶ μοι πλέον εἶναι· ἐάν δὲ φαίνωμαι <καὶ> περὶ τὰ ἄλλα μετρίως βεβιωκῶς καὶ πολὺ παρὰ τὴν δόξαν καὶ [παρὰ] τοὺς λόγους τοὺς τῶν ἐχθρῶν, δέομαι ὑμῶν ἐμὲ μὲν δοκιμάζειν, τούτους δὲ ἡγεῖσθαι χεῖρους εἶναι. πρῶτον δὲ ἀποδείξω ὥς οὐχ ἵππευον οὐδ' ἐπεδήμουν ἐπὶ τῶν τριάκοντα, οὐδὲ μετέσχον τῆς τότε πολιτείας.

A1.α. Να γράψετε για καθεμιά από τις παρακάτω περιόδους λόγου τη λέξη «Σωστό», αν είναι σωστή, ή τη λέξη «Λάθος», αν είναι λανθασμένη, με βάση το αρχαίο κείμενο. (μονάδες 5)

- i. Ο Μαντίθεος εκφωνεί την ομιλία του ενώπιον των δικαστών της Ηλιαίας.
- ii. Ο Μαντίθεος στο προοίμιο προβάλλει το ανώτερο ήθος των αντιπάλων του.
- iii. Ο Μαντίθεος εκφράζει ανεπιφύλακτα την ευγνωμοσύνη του προς τους κατηγορούς του.
- iv. Ο Μαντίθεος αναφέρει πως όλοι έτρεφαν θετικά αισθήματα γι' αυτόν.
- v. Στο προοίμιο του λόγου διακρίνεται η μεγάλη αυτοπεποίθηση του ομιλητή.

A1.β Να τεκμηριώσετε κάθε απάντησή σας γράφοντας τις λέξεις/φράσεις του αρχαίου κειμένου που την επιβεβαιώνουν. (μονάδες 5)

Μονάδες 10

A2. Να αναφέρετε δύο σημεία του κειμένου όπου εντοπίζεται η πρόσεξις και άλλα δύο όπου εντοπίζεται η εϋνοία και να τα σχολιάσετε με συντομία.

Μονάδες 10

B.

ΠΑΡΑΛΛΗΛΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

«Τὸ μὲν οὖν ἀναγκαιότατον ἔργον τοῦ προοιμίου, καὶ ἴδιον τοῦτο, δηλῶσαι τί ἐστὶ τὸ τέλος οὗ ἔνεκα ὁ λόγος» (Ἀριστοτέλους Ῥητορική Τέχνη, 14, 6). [μετάφραση: Η ουσιαστικότερη λοιπόν λειτουργία του προοιμίου, το ιδιαίτερο χαρακτηριστικό του, είναι αυτό: να δηλώσει προς τα πού θα κατευθυνθεί ο λόγος]. Ανταποκρίνεται η άποψη αυτή στο συγκεκριμένο προοίμιο; Να τεκμηριώσετε την απάντησή σας με στοιχεία του κειμένου.

Μονάδες 10

B1.α. Να βρείτε στο αρχαίο κείμενο που σας δίνεται μία ετυμολογικά συγγενή λέξη για καθεμιά από τις παρακάτω λέξεις της νέας ελληνικής: αρτοποιός, αφήγηση, προσβολή, συνέντευξη, διαφανής. (μονάδες 5).

B1.β. Με το δεύτερο συνθετικό της λέξης μετέσχον να σχηματίσετε πέντε ομόρριζα ουσιαστικά, απλά ή σύνθετα, της νέας ελληνικής γλώσσας. (μονάδες 5).

Μονάδες 10

B2. Να χαρακτηρίσετε ως σωστές (Σ) ή λανθασμένες (Λ) τις παρακάτω προτάσεις:

- α. Στους ήρωες του Ομήρου η ευγλωττία περιγράφεται ως θεϊκό χάρισμα.
- β. Ο Κόραξ υπήρξε μαθητής του Τεισία και διδάσκαλος της ρητορικής.
- γ. Η συστηματική ρητορική έχει κανόνες.
- δ. Η χρήση των εικότων στο ρητορικό λόγο οφείλεται στον Γοργία.
- ε. Ο Πλάτων αρνείται να χαρακτηρίσει επιστήμη ή τέχνη τη ρητορική, αφού δεν έχει καθορισμένο αντικείμενο να διδάξει ούτε αξιόπιστη μέθοδο.

Μονάδες 10

Γ. ΑΔΙΔΑΚΤΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

Ξενοφών, Κύρου Παιδεία §§1.2.6-1.2.6-7

(έκδ. του Marchant, E.C. Οξφόρδη: Clarendon Press, 1910, ανατ. 1970)

Στο έργο αυτό ο Ξενοφών αναφέρεται στην προσωπικότητα και τον βίο του βασιλιά των Περσών Κύρου του Β' του Μεγάλου. Αφού εξέφρασε τον θαυμασμό του στο εισαγωγικό κεφάλαιο, ο Ξενοφών ανέτρεξε στα πρώτα χρόνια της ζωής του Κύρου. Έτσι του δόθηκε η ευκαιρία να περιγράψει το εκπαιδευτικό σύστημα των Περσών.

Οί μὲν δὴ παῖδες εἰς τὰ διδασκαλεῖα φοιτῶντες διάγουσι μανθάνοντες δικαιοσύνην· καὶ λέγουσιν ὅτι ἐπὶ τοῦτο ἔρχονται ὥσπερ παρ' ἡμῖν ὅτι γράμματα μαθησόμενοι. Οἱ δ' ἄρχοντες αὐτῶν διατελοῦσι τὸ πλεῖστον τῆς ἡμέρας δικάζοντες αὐτοῖς. Γίνεται γὰρ δὴ καὶ παισὶ πρὸς ἀλλήλους ὥσπερ ἀνδράσιν ἐγκλήματα καὶ κλοπῆς καὶ ἀρπαγῆς καὶ βίας καὶ ἀπάτης καὶ κακολογίας καὶ ἄλλων οἷων δὴ εἰκός. Οὓς δ' ἂν γνῶσι τούτων τι ἀδικοῦντας, τιμωροῦνται. Κολάζουσι δὲ καὶ ὃν ἂν ἀδίκως ἐγκαλοῦντα εὐρίσκωσι. Δικάζουσι δὲ καὶ ἐγκλήματος οὗ ἕνεκα ἄνθρωποι μισοῦσι μὲν ἀλλήλους μάλιστα, δικάζονται δὲ ἥκιστα, ἀχαριστίας, καὶ ὃν ἂν γνῶσι δυνάμενον μὲν χάριν ἀποδιδόναι, μὴ ἀποδιδόντα δέ, κολάζουσι καὶ τοῦτον ἰσχυρῶς. Οἶονται γὰρ τοὺς ἀχαρίστους καὶ περὶ θεοῦς ἂν μάλιστα ἀμελῶς ἔχειν καὶ περὶ γονέας καὶ πατρίδα καὶ φίλους. Ἐπεσθαι δὲ δοκεῖ μάλιστα τῇ ἀχαριστίᾳ ἢ ἀναισχυντίᾳ· καὶ γὰρ αὕτη μεγίστη δοκεῖ εἶναι ἐπὶ πάντα τὰ αἰσχρὰ ἡγεμών.

διάγω = διατελώ = περνῶ (τον χρόνο μου)...

ἐγκλημα = παράπτωμα

καὶ ἄλλων οἷων δὴ εἰκός: καὶ ἄλλα που εἶναι φυσικό να συμβαίνουν

ἐγκαλῶ = δικάζω

ἥκιστα = ελάχιστα

τιμωροῦμαι = τιμωρῶ

οἶομαι = πιστεύω, θεωρῶ

ΘΕΜΑΤΑ

- Γ1.** Να μεταφράσετε στη Νέα Ελληνική το απόσπασμα: «Οἱ μὲν δὴ παῖδες ... ἐγκαλοῦντα εὕρισκωσι».

Μονάδες 20

- Γ2.** Ποια είναι τα παραπτώματα για τα οποία τιμωρούνται τα παιδιά, σύμφωνα με το εκπαιδευτικό σύστημα των Περσών, ποιο θεωρείται το μεγαλύτερο από όλα και γιατί. Να τεκμηριώσετε την απάντησή σας με κειμενικές αναφορές.

Μονάδες 10

- Γ3.** Να γράψετε στο τετράδιό σας τους τύπους που ζητούνται για καθεμία από τις παρακάτω λέξεις.

διδασκαλεῖα: η ίδια πτώση στον άλλο αριθμό.

λέγουσι: το ίδιο πρόσωπο στον ίδιο αριθμό της υποτακτικής του ίδιου χρόνου

κλοπῆς: η δοτική του πληθυντικού

ἀδικοῦντας: γ' ενικό οριστικής παρακειμένου ενεργητικής φωνής

θεόν: η αιτιατική του πληθυντικού

δικάζουσι: γ' πληθυντικό οριστικής παρατατικού στη φωνή που βρίσκεται

γονέας: η δοτική του πληθυντικού

κολάζουσι: β' πληθυντικό προστακτικής ενεστώτα μέσης φωνής

ἀναισχυντία: η δοτική του ενικού

οῖονται: γ' πληθυντικό ευκτικής ενεστώτα στη φωνή που βρίσκεται

Μονάδες 10

- Γ4. α)** Να εντοπίσετε τα αντικείμενα των παρακάτω υπογραμμισμένων ρηματικών τύπων. Να μεταφέρετε τις απαντήσεις στο τετράδιό σας.

μανθάνοντες

μαθησόμενοι

μισοῦσι

ἀποδιδόναι

οῖονται

- β)** Να εντοπίσετε τα υποκείμενα των παρακάτω ρηματικών τύπων με την έντονη γραφή. Να μεταφέρετε τις απαντήσεις στο τετράδιό σας.

διάγουσι

διατελοῦσι

μισοῦσι

ἀμελῶς ἔχειν

δοκεῖ

Μονάδες 10

ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ ΔΙΑΓΩΝΙΣΜΑΤΟΣ

A1. i-Λ: ὦ βουλή

ii-Λ: τοῖς κατηγοροῖς βουλομένοις ἐκ παντὸς τρόπου κακῶς ἐμὲ ποιεῖν

iii-Λ: Εἰ μὴ συνήδη... πολλὴν ἂν αὐτοῖς χάριν εἶχον

iv- Λ: εἴ τις πρὸς με τυγχάνει ἀηδῶς [ἢ κακῶς] διακείμενος

v-Σ: ἐγὼ γὰρ οὕτω σφόδρα ἐμαυτῷ πιστεύω

Μονάδες 10

A2. Σκοπὸς κάθε Προοιμίου, σύμφωνα με τους κανόνες της Ῥητορικής, ὅπως τους παρουσιάζει ο Αριστοτέλης στο ομώνυμο ἔργο του, εἶναι ἡ πρόκληση τῆς προσοχῆς καὶ τῆς εὐνοίας τοῦ ακροατηρίου, καθὼς καὶ ἡ κατατόπισή του σχετικά με τὴν υπόθεση που εξετάζεται κάθε φορά.

Ειδικότερα, ὁ Μαντίθεος κατορθώνει νὰ κερδίσει τὴν **προσοχή** (πρόσεξιν) των Βουλευτῶν ἤδη ἀπὸ τὴν ἀρχὴ τοῦ λόγου του με τὸ ἀπροσδόκητο (σχῆμα λόγου που προξενεῖ κατάπληξη καὶ εντυπωσιασμό). Ἀντὶ τῆς ἀναμενόμενης δυσαρέσκειας καὶ ἀγανάκτησης ὁ ομιλητὴς ἐδῶ ἐκφράζει «παρὰ προσδοκίαν» ευγνωμοσύνη πρὸς τοὺς κατηγοροὺς τοῦ που τοῦ προσφέρουν τὴν ευκαιρία νὰ υποβληθεῖ σὲ ἔλεγχο των πεπραγμένων τῆς ζωῆς του (πολλὴν ἂν αὐτοῖς χάριν εἶχον ταύτης τῆς κατηγορίας). Παράλληλα, κεντρίζει τὸ ἐνδιαφέρον τοὺς ἐπιδεικνύοντας αὐτοπεποίθηση γιὰ τὸ δίκιο του καὶ βεβαιότητα ὅτι μετὰ τὸ πέρασ τῆς ἀπολογίας του θὰ ἔχει μεταστρέψει τὴν ὁποία ἀντιπάθεια στὸ πρόσωπό του σὲ συμπάθεια καὶ ἐκτίμηση (ἐπειδὴν ἐμοῦ λέγοντος ἀκούσῃ περὶ τῶν πεπραγμένων, μεταμελήσειν αὐτῷ καὶ πολὺ βελτίω με εἰς τὸν λοιπὸν χρόνον ἡγήσεσθαι). Ἀναμενόμενο εἶναι οἱ Βουλευτὲς νὰ ἀναρωτιοῦνται ἀπὸ πού ἀντλεῖ τόσο θάρρος καὶ βεβαιότητα καὶ νὰ περιμένουν με ἀνυπομονησία νὰ συνεχίσει τὸ λόγο του.

Πέρα ἀπὸ τὴν πρόκληση τοῦ ἐνδιαφέροντος τοῦ ακροατηρίου τοῦ ὁ ρήτορας πετυχαίνει νὰ κερδίσει καὶ τὴν **εὐνοιά** του δηλώνοντας ξεκάθαρα τὰ δημοκρατικά του φρονήματα (εὐνοὺς εἰμὶ τοῖς καθεστηκόσι πράγμασι) καὶ, γιὰ νὰ ἐνισχύσει τὴ θέση του, ὑπενθυμίζει στοὺς Βουλευτὲς ὅτι ἔχει συμμετάσχει στοὺς ἰδίους ἀγῶνες με τοὺς υπόλοιπους πολῖτες γιὰ τὴν ἀποκατάσταση τῆς δημοκρατίας (ἡνάγκασμαι τῶν αὐτῶν κινδύνων μετέχειν ὑμῖν).

Μονάδες 10

A3. «πρῶτον δὲ ἀποδείξω ὡς οὐχ ἵππευον οὐτ' ἐπεδήμουν ἐπὶ τῶν τριάκοντα, οὐδὲ μετέσχον τῆς τότε πολιτείας»: Ἡ τελευταία περίοδος τοῦ προοιμίου περιλαμβάνει τὴν **πρόθεσιν**. Ὁ Μαντίθεος κοινοποιεῖ στοὺς βουλευτὲς τὶς εἰς βάρος τοῦ κατηγορίες που προτίθεται νὰ ἀναιρέσει στὴ συνέχεια τοῦ λόγου του. Ἐτσι, υλοποιεῖται καὶ ὁ τρίτος βασικὸς στόχος ἐνός ρητορικοῦ προοιμίου, που εἶναι ἡ **εὐμάθεια**, ἡ κατατόπιση τοῦ ακροατηρίου γιὰ τὰ θέματα που θὰ ἀναπτύξει ὁ ρήτορας στὸ κυρίως μέρος τῆς ομιλίας του.

Ειδικότερα, ὁ Μαντίθεος θὰ ἀποδείξει ὅτι:

- δὲν υπηρέτησε στὸ σῶμα των ἱππέων κατὰ τὸ κρίσιμο χρονικὸ διάστημα τῆς διακυβέρνησης των Τριάκοντα τυράννων (οὐκ ἵππευον),
- δὲν βρισκόταν καν στὴν Ἀθῆνα ἐκείνη τὴν περίοδο (οὐτ' ἐπεδήμουν),
- δὲν συνεργάστηκε με τὸ ἐν λόγω καθεστῶς (οὐδὲ μετέσχον τῆς τότε πολιτείας).

Αξίζει να προσεχθεί ο τρόπος με τον οποίο συνδέονται οι προτάσεις μεταξύ τους (οὐχ... οὐδέ... οὐδέ), δηλαδή με συνεχείς αντιθετικούς συνδέσμους, που τονίζουν εμφαντικά τις προς αναίρεση κατηγορίες και το ανυπόστατο αυτών.

Μονάδες 10

- B1. α.** αρτοποιός → ποιεῖν
αφήγηση → ἡγοῦμαι
προσβολή → διαβεβλημένοις
συνέντευξη → τυγχάνει
διαφανής → φαίνωμαι

- B1.β.** μετέσχον → σχήμα, ανοχή, κατάσχεση, ἔξη, ηνίοχος.

Μονάδες 10

- B2.** α. Σ, β. Λ, γ. Σ, δ. Λ, ε. Σ

Μονάδες 10

Γ1. Λοιπόν, τα παιδιά πηγαίνοντας καθημερινά στο σχολείο διδάσκονται και λένε πως γι' αυτό φοιτούν (πηγαίνουν) στα σχολεία, όπως ακριβώς σ' εμάς για να μάθουν γράμματα. Και οι άρχοντές τους περνούν το μεγαλύτερο μέρος της ημέρας δικάζοντας αυτά, γιατί, όπως ξέρουμε, γίνονται μεταξύ των παιδιών, όπως γίνονται και μεταξύ των ανδρών, παραπτώματα και για κλοπή και για αρπαγή και για βιαιοπραγίες και απάτη και για κακολογία και άλλα που είναι φυσικό να συμβαίνουν. Όσους ανακαλύψουν ενόχους σε ένα από αυτά τα παραπτώματα, τους τιμωρούν. Τιμωρούν επίσης και όποιον πιάσουν (βρουν) να κατηγορεί άλλους άδικα.

Μονάδες 20

Γ2. Στο απόσπασμα του Ξενοφώντα, παρουσιάζονται τα παραπτώματα για τα οποία τιμωρούνται οι μαθητές (*«Οἱ δ' ἄρχοντες αὐτῶν διατελοῦσι τὸ πλεῖστον τῆς ἡμέρας δικάζοντες αὐτοῖς»*), σύμφωνα με το εκπαιδευτικό σύστημα των Περσών. Ειδικότερα, τιμωρούνται η κλοπή, η αρπαγή, οι βιαιότητες, η εξαπάτηση και η κακολογία (*«ἐγκλήματα καὶ κλοπῆς καὶ ἀρπαγῆς καὶ βίας καὶ ἀπάτης καὶ κακολογίας»*), αλλά και οι άδικες κατηγορίες προς τους άλλους (*«Κολάζουσι δὲ καὶ ὃν ἂν ἀδίκως ἐγκαλοῦντα εὐρίσκωσι»*). Το μεγαλύτερο, όμως, παράπτωμα, που θεωρείται ασυγχώρητο, είναι η αχαριστία (*«δικάζονται δὲ ἡκιστα, ἀχαριστίας»*) γιατί πιστεύουν ότι οι αχάριστοι αδιαφορούν για τους θεούς, για τους γονεῖς τους, για την πατρίδα τους, αλλά και για τους φίλους τους (*«Οἷονται γὰρ τοὺς ἀχαρίστους καὶ περὶ θεοὺς ἂν μάλιστα ἀμελῶς ἔχειν καὶ περὶ γονέας καὶ πατρίδα καὶ φίλους»*). Έχουν μάλιστα την πεποίθηση ότι η αχαριστία ακολουθείται από την αναισχυντία, με αποτέλεσμα οι άνθρωποι να οδηγούνται σε κακές πράξεις (*«Ἐπεσθαι δὲ δοκεῖ μάλιστα τῇ ἀχαριστίᾳ ἢ ἀναισχυντίᾳ· καὶ γὰρ αὕτη μεγίστη δοκεῖ εἶναι ἐπὶ πάντα τὰ αἰσχροῦ ἡγεμών»*).

Μονάδες 10

Γ3. διδασκαλεῖον

- λέγωσι(ν)
κλοπαῖς
ἡδίκηκε
θεοὺς
ἐδίκαζον

γονεῦσι
κολάζου
ἀναισχυντία
οἶοιντο

Μονάδες 10

- Γ4. α) μανθάνοντες: δικαιοσύνην
μαθησόμενοι: γράμματα
μισοῦσι: ἀλλήλους
ἀποδιδόναι: χάριν
οἶονται: ἀμελῶς ἔχειν
β) διάγουσι: οἱ παῖδες
διατελοῦσι: οἱ ἄρχοντες
μισοῦσι: ἄνθρωποι
ἀμελῶς ἔχειν: τοὺς ἀχαρίστους
δοκεῖ: αὕτη

Μονάδες 10